

de Vic, fins a Cerdanya i alt Berguedà, i també devien explicar-li *arromboiar* (BDC XIX, 1932, 82) amb un sentit semblant d'amuntegar herba dallada, per bé que ens en doni una de les seves envitricollades definicions «fer seguir l'herba dallada per la dalla, dallar l'herba amb certa facilitat [!] i lleugeresa»: entenc que devien explicar-li que és quan se'ls en acumulava molta. Fora d'aquestes no n'hi ha notícies independents, car les d'*AlcM* són de segona mà: les dels diccs. Aguló i Fabra; només hi afegeix que també s'usa *arrombollar* en el Conflent, que bé pot ser; però sabent com procedeixen ells amb les pronuncies, que tan sovint indueixen a posteriori, no ens fiem gaire de la d'*ǎfumbułá* que atribueixen al Conflent, potser només perquè saben que els parlars rossellonesos tenen *ł* quan hi ha *ł* en balear i en el cat. or del Nord.

En un mot tan local i d'història tan curta en la llengua, l'etimòleg ha d'anar bastant a les palpentes, més que més no sabent-se-li fora del català parentela ni mots clarament afins. Hi ha en el cos del mot dues singularitats que creen un problema i alhora poden ser guiadores. La terminació *-oll*, *-ollar*, o bé *-oi*, *-oiar*, és poc corrent, no és un «sufix» que versemblantment s'hagi pogut afegir a un radical *romb-*; tampoc no s'hi veu prefix, *romb-* seria doncs radical, però d'altra banda un grup *-mb-* sembla xocant en un radical antic en una llengua on tot *-MB-* es torna regularment *-m-*. Per això em sento decantat a fer cas d'un verb *rembouia*, trobat en fonts occitanes, que daten ja de 500 anys, per més que tinguin sentit diferent i pertanyin a un altre medi del llenguatge.

Aquest mot figura moltes vegades en deliberacions i acords del S. xv presos a Baiona i a Riscle (vila al SO. del dept. del Gers); en un de Riscle (Comptes de 1441 a 1507) demanen que siguin *remboyatz* uns homes de la població que els capitans de l'Armanhac s'han emportat presos a Nogarò, és a dir que siguin tornats de Nogarò a Riscle (PSW VII, 236). En altres quatre passatges, també en gascò del S. xv, es tracta de recórrer en justícia, i en aquests figura tant el substantiu *remboy* com el verb *remboyar*; en un (PSW VII, 139) els Còsols de Riscle reporten que s'ha obtingut (*empetrat*) «un *remboy* per *remboyar* nostre pleyt a Leytora, debant mossenhi senescal», o sigui una disposició de retorn perquè es torni a enviar o sotmetre el plet a judici de l'autoritat de Leytora (vila capital de l'Armanhac); dels altres tres, un és de Riscle i els altres dos de Baiona i de contingut semblant.

És clar que això és un manlleu del fr. *renvoyer*, fet quan encara (com és sabut, en els Ss. XIII-XIV) *oy* sonava *oz* en francès. Però demostra que aquest francèsisme havia pres carta de naturalesa, ja en el fons de Gascunya, i apareixia com a mot acceptat al mig d'una sèrie de textos en pura llengua occitana. Això es produí també en altres parts de les terres d'Oc: segons Palay també a Bigorra, no sols en el Gers, s'usa avui *rembouyà* «repousser», «réflichir», «renvoyer, congèdiar»; segons el TdF *rembouyà* i *rambouyà* en el Llgd., i *renvouà*/*ranvouyà* en el Delfinat, en lloc dels oc. purs *remandà*, *retraire*, *renvià*

Que de la idea d'enviar endavant i endarrere, com els presos de Riscle, o de tornar a enviar un afer en debat, es pogués passar, al cap de 500 o 600 anys, a fer anar d'ací d'allà la palla, l'herba, la neu, la gent, no és pas una idea estirada pels cabells. Que una administració forta, i amb penetració fonda i aclaparadora, com la de l'Estat francès absolutista i tentacular, vagi fer entrar aquest mot a fons fins als Pirineus, no ens pot sorprendre, quan un altre derivat de *voie*, el verb *convoyer*, també s'ha escampat cap a terres hispàniques i mig Europa en la forma *comboiar*. Del mateix *renvoyer* ens consta que va passar manllevat al neerl. *renvoeyeren* «se défaire de» etc., i el substantiu *renvoy* ja en neerl. *mj.*, avui *renvooi*, en el sentit contenciós-administratiu i en d'altres. El mateix *envoyer*, primitiu de *renvoyer*, ha penetrat en els parlars d'Oc: Aude i Arieja *embouyat* «messenger» (ALF 845), llgd., roerg., Lozère, Agén *embouyà*, alvern. *envouia* (FEW v, 797b13).

De *remboiar* a *romboiar* el pas és obligat en fonètica del cat. or., igual que *fenoll* > *fonoll*, *genoll* > *jonoll*, *redó* > *rodó* etc. ¿Que caldríen més testimonis de l'adopció en els parlars occitans, i dels sentits evolucionats en aquesta llengua? Però com podem esperar-ho tractant-se d'un francèsisme tan esclatant i descarat? És clar que tot felibre o narrador local capaç d'escriure, tot lexicògraf patuès o collector de mots locals, desdenya mots així, percebuts per tot home instruit com pròpiament no-occitans.

Altament no manquen en francès mateix algunes accepcions especials de *renvoyer*, que ja s'acosten més a les del nostre *arromboiar*: com a terme de marineria *renvoyer* «rouler sur la quille, se coucher sur le bord; retomber sous le vent» (Larousse 1907)· moviments rodoladissos o gronxolants que no són gaire diferents dels de la munió de gent que s'empeny o de la palla que s'apilota amb les ventades, *se renvoyer l'éteuf* «vouloir se décharger l'un sur l'autre de l'embaras d'une affaire» (Cotgrave, Trévoux), *renvoyer qn de Casphe à Pilate* «adresser qn. successivement à plusieurs personnes qui toutes se dérobent», *renvoi* «nausée», *renvois* «rapports d'estomac», propi de molts patuesos d'oïl orientals (FEW v, 798a40) i que ha passat a prov. mod *ranvoi* (798a45). En fi el TdF registra llgd. *rambouh* o *ramboul*, amb el sentit de «embrouillement, embarras, tracas, désordre», amb el qual ja estem arribant al nostre *romboll* (si bé els posa al final del seu article *rambai*, segurament d'altre origen).

Per altra part em sembla clar que, en el curs de la seva història multisecular, aquest francèsisme es va complicar amb mots occitans i catalans d'una altra arrel, o va entrar sota la seva influència, sobretot semàntica. Degué haver-hi molta influència de *remoll*, *remolinar*; d'aquest l'italià va extraure un pseudo-primitiu *rèmol* m. «vortice, mulinello pericoloso in una corrente» («il notatore si buttò in mezzo a un *rèmol*»), tret de *remolino* «vento vorticoso»; el qual s'acosta molt a *romboll* 2 Tant com això degué haver-hi també contaminació d'*embullar* 'enredar, embolicar', car al cap-